

УДК 338.32.053.4

С.А. Король

аспірант
Класичний приватний університет**АНАЛІЗ СТАНУ, ДИНАМІКИ І СТРУКТУРИ
ВИРОБНИЧИХ ФОНДІВ ПІДПРИЄМСТВА**

У статті проведено аналіз стану, динаміки і структури виробничих фондів ВАТ "Мотор Січ". Виявлено, як змінилися елементи оборотних коштів за 2008–2010 рр., а також коефіцієнти оновлення й вибуття основних фондів. Встановлено, що підприємство має досить непогані показники фінансово-господарської діяльності і тенденцію до зростання та розширення.

Ключові слова: аналіз, динаміка, структура, оборотні кошти, основні фонди, матрична модель.

I. Вступ

Структура майна дає загальне уявлення про фінансовий стан підприємства. Вона показує частку кожного елемента в активах та співвідношення позичених і власних коштів підприємства в пасивах. У структурі вартості майна відображується специфіка діяльності кожного підприємства. Слід пам'ятати, що не можна порівнювати структуру підприємств різних галузей господарства. Проте аналіз її динаміки упродовж певного періоду на конкретному підприємстві необхідний.

Кожне підприємство, враховуючи характер основних господарських операцій та особливості діяльності, вирішує питання про доцільність поділу активів на оборотні й необоротні. Однак, відповідно до П(С)БО 2 "Баланс", цей поділ є обов'язковим.

Від того, яким майном володіє підприємство, значною мірою залежить фінансове становище підприємства і його стійкість, у які активи вкладено капітал і який дохід вони йому дають. Відомості про розміщення капіталу, наявні в розпорядженні підприємства, містяться в активі балансу. За цими даними можна встановити, які зміни виникли в активах підприємства, яку частину становить нерухомість підприємства, а яку – оборотні кошти, в тому числі у сфері виробництва та сфері обігу.

Детального оцінювання за даними бухгалтерської звітності потребує така важлива структурна складова виробничого потенціалу, як основні засоби. Саме на основі цієї структурної складової майна здійснюють розрахунок і аналіз основних показників оцінки майнового стану підприємства [1–4].

II. Постановка завдання

Мета статті – провести аналіз стану, динаміки і структури виробничих фондів і дати пропозиції щодо їх покращення.

III. Результати

Відомості про напрями вкладення капіталу в конкретне майно та матеріальні ціннос-

ті містяться в активі балансу. До таких загальних показників оцінки зараховують:

- загальну вартість майна на початок 2008 р. становила 2 924 979 тис. грн, на кінець 2008 р. – 3 539 243 тис. грн, на кінець 2009 р. – 4 210 663 тис. грн, на кінець 2010 р. – 6 153 764 тис. грн, тобто зросла на 614 264, 671 420, 1 943 101 тис. грн, відповідно, темп зростання – 121, 119, 146%, відповідно, зазначене може свідчити про розширення господарського обороту підприємства (табл. 1);
- вартість необоротних активів (імобілізованих активів) за звітний період 2008 р. змінилась з 1 167 575 тис. грн до 1 240 674 тис. грн, на кінець 2009 р. становила 138 028 тис. грн, на кінець 2010 р. – 1 896 693 тис. грн, тобто зросла на 72 899, 157 354, 498 665 тис. грн, темп зростання – 106, 113, 134%, відповідно;
- вартість оборотних (мобільних активів) за звітний період 2008 р. змінилась з 1 756 037 тис. грн до 2 296 421 тис. грн, на кінець 2009 р. становила 2 811 190 тис. грн, на кінець 2010 р. – 4 253 467 тис. грн, тобто зросла на 2 120 384, 514 769, 1 442 277 тис. грн, темп зростання – 131, 122, 151%, відповідно, це свідчить про розширення виробництва.

Ці показники не можуть дати чіткої картини майна підприємства, тому виконаємо горизонтальний та вертикальний аналіз за окремими елементами оборотних активів, тобто дослідимо структуру оборотних активів балансу, аналізуючи напрями змін балансових статей:

- виробничі запаси зросли протягом 2008 р. на 2647 тис. грн, 2009 р. – на 106 369 тис. грн, 2010 р. – на 187 140 тис. грн, темп зростання – 101, 141, 151%, відповідно. Також зростає їх частка в структурі активів і становить 7,3, 8,7, 9%, що є позитивною тенденцією;

- готова продукція – слід звернути особливу увагу на зміни за цією статтею. Протягом 2008 р. зменшення вартості на 8509 тис. грн; протягом 2009 та 2010 р. спостерігаємо збільшення вартості на 7706 тис. грн та 39 236 тис. грн, темп зростання – 109 та 141%, це негативна тенденція, тому що продукція підприємства не реалізується вчасно, а зберігається на складі;
- товари на кінець 2008 р. становили 3661 тис. грн, на кінець 2009 р. – 4298 тис. грн, на кінець 2010 р. – 5542 тис. грн, у структурі протягом усього періоду займали 0,1%;
- дебіторська заборгованість за товари та послуги на початок 2008 р. становила 116 217 тис. грн, на кінець 2008 р. – 194 848 тис. грн, на кінець 2009 р. – 140 299 тис. грн, на кінець 2010 р. – 325 178 тис. грн, у структурі – 5,5, 3,3, 5,3%, тобто зросла. Також зросла в абсолютному вимірі на 208 961 тис. грн, темп зростання – 279%. Це може свідчити про невчасні розрахунки за продукцію з боку покупців, однак, якщо підприємство розширює свою діяльність, то зростає і кількість покупців, а відповідно, й дебіторська заборгованість; отже, зростання дебіторської заборгованості не завжди оцінюється негативно. Списано безнадійної дебіторської заборгованості у 2008 р. на суму 8419 тис. грн, у 2009 р. – також на суму 8419 тис. грн, у 2010 р. – на суму 6863 тис. грн. Таке зменшення викликає покращання фінансового стану, особливо якщо відсутня прострочена дебіторська заборгованість. У підприємства зменшується нестача фінансових ресурсів для придбання виробничих запасів, виплати заробітної плати тощо, збільшується оборотність капіталу;
- інша поточна дебіторська заборгованість на початок 2008 р. – 39 918 тис. грн, на кінець 2008 р. 77 097 тис. грн, на кінець 2009 р. – 102 782 тис. грн, на кінець 2010 р. – 84 512 тис. грн, у структурі займала 2,2, 2,4, 1,4%, тобто зменшилась на 44 594 тис. грн;
- поточні фінансові інвестиції на початок 2008 р. становили 103 266 тис. грн, на кінець 2008 р. – 113 964 тис. грн, на кінець 2009 р. – 104 970 тис. грн, на кінець 2010 р. – 69 031 тис. грн, у структурі займали 3,2, 2,5, 1,1%, тобто збільшилися на 7698 тис. грн, зменшилися на 8994 тис. грн та 35 939 тис. грн, відповідно;
- грошові кошти та їх еквіваленти – протягом 2008 р. спостерігається зменшення залишків у національній валюті на 21 972 тис. грн, та зростання у 2009 р. на 59 081 тис. грн, у 2010 р. – на 45 328 тис. грн; в іноземній валюті залишки коштів

збільшилися у 2008 р. на 25 487 тис. грн, у 2009 р. – на 31 779 тис. грн та у 2010 р. – на 29 464 тис. грн. Така політика зберігання грошових коштів може негативно вплинути на фінансовий стан підприємства. Гроші повинні вкладатися у виробництво для отримання прибутку. У структурі сукупних активів ВАТ “Мотор Січ” оборотні активи займають на кінець 2008 р. 60%, на кінець 2009 р. – 65% та на кінець 2010 р. – 69%, їх частка збільшилась на 9%. Ці зміни загалом є позитивним явищем: структура активів з невисокою часткою заборгованості і високою часткою грошових коштів може свідчити про правильну маркетингову політику підприємства, а також про переважно грошовий характер розрахунків.

Необоротні активи протягом 2007 р. змінились таким чином. Нематеріальні активи збільшуються, хоча їх частка в загальній сукупності активів досить незначна, їх вартість збільшилась на 949 тис. грн; наявність у складі активів підприємства нематеріальних активів непрямо характеризує обрану підприємством стратегію як інноваційну, адже воно вкладає кошти в ліцензії, іншу інтелектуальну власність. У структурі необоротних активів вартість довгострокових фінансових інвестицій у 2008 р. зменшилась на 5311 тис. грн та зросла у 2009 р. на 18 683 тис. грн, у 2010 р. – на 53 124 114 тис. грн; збільшення за цією статтею вказує на відвернення коштів з основної виробничої діяльності.

Стосовно основних засобів, то їх вартість протягом 2008 р. зросла на 59 116 тис. грн, 2009 р. – на 75 698 тис. грн, 2010 р. – на 276 823 тис. грн, темп зростання – 108, 109, 130%, відповідно. Проте частка в загальній структурі активів зменшувалася і становила 23,9, 21,9, 19,5%, відповідно. Згідно з Примітками до фінансової звітності, були придбані будинки та споруди, машини й обладнання, транспортні засоби, інвентар (меблі), малоцінні необоротні матеріальні активи.

Довгострокова дебіторська заборгованість протягом 2008–2010 рр. була незмінною і становила 6595 тис. грн, що вказує на залучення коштів до основної виробничої діяльності. Керівництво підприємства намагається вирішити цю проблему шляхом реструктуризації боргів.

Незавершене будівництво в загальній сумі активів на кінець 2008 р. займає 4,1%, 2009 р. – 5,1% та 2010 р. – 4,7%, тобто частка його збільшується, в абсолютному вимірі вартість теж збільшується – на 9531, 66 829, 73 836 тис. грн, відповідно.

Структура активів підприємства на 2008 р. вважається “легкою”, оскільки частка необоротних активів становить менше ніж 40%, така структура майна є характерною для промислових підприємств. У 2009 та 2010 р. си-

туація змінюється, необоротні активи у структурі займають 35 та 31% активів, що свідчить про скорочення виробничої діяльності.

Аналізуючи майновий стан підприємства, необхідно також оцінити стан використовуваних основних засобів. З цією метою розраховують такі показники: 1) коефіцієнт зношення основних засобів:

$$K_{\text{зн}} = \frac{\text{ряд 032 ф. 1}}{\text{ряд 031 ф. 1}};$$

$$K_{\text{зн}} 2008 = \frac{1112599}{1957957} = 0,57;$$

$$K_{\text{зн}} 2009 = \frac{1957957}{2118701} = 0,57;$$

$$K_{\text{зн}} 2010 = \frac{1957957}{2118701} = 0,57; \quad (1)$$

Доповненням усього показника до 100% (або одиниці) є коефіцієнт придатності:

$$K_{\text{пр}} 2008 = 1 - 0,53 = 0,43;$$

$$K_{\text{пр}} 2009 = 1 - 0,57 = 0,43;$$

$$K_{\text{пр}} 2010 = 1 - 0,53 = 0,47.$$

Таким чином, виходячи з наведених розрахунків, можна зробити висновок, що на аналізованому підприємстві ВАТ "Мотор Січ" коефіцієнт зношення основних засобів протягом 2008–2009 рр. не змінюється і становить 0,57, а у 2010 р. – зменшується до 0,53; у свою чергу, коефіцієнт придатності також не змінюється за 2008–2009 рр. та збільшується у 2010 р. до 0,47. Збільшення цього коефіцієнта в динаміці є ознакою покращання стану матеріально-технічної бази підприємства. Загалом значення коефіцієнта зношення понад 50% (а отже, коефіцієнта придатності менше ніж 50%) є небажаним.

Коефіцієнт оновлення основних засобів характеризує, яка частка в балансовій вартості основного капіталу на кінець року припадає на новий основний капітал:

$$K_{\text{ооз}} 08 = \frac{\text{гр 4 ряд 031 ф. 1} - \text{гр 3 ряд 031 ф. 1}}{\text{гр 3 ряд 031 ф. 1}};$$

$$K_{\text{ооз}} 2008 = \frac{1957957 - 1822969}{1822969} = 0,074;$$

$$K_{\text{ооз}} 2009 = \frac{2118701 - 1957957}{1957957} = 0,082;$$

$$K_{\text{ооз}} 2010 = \frac{2524853 - 2118701}{2118701} = 0,192. \quad (2)$$

Коефіцієнт оновлення основних засобів у 2008 р. був на рівні 0,074, у 2009 р. – 0,082, у 2010 р. – 0,192, тобто в динаміці коефіцієнт збільшується, що є позитивною тенденцією.

Коефіцієнт вибуття показує, яка частина основних засобів, з якими підприємство розпочинало діяльність у звітному періоді, вибула з різних причин:

$$K_{\text{виб}} = \frac{\text{гр 8 ряд 260 ф. 5}}{\text{гр 3 ряд 031 ф. 1}};$$

$$K_{\text{виб}} 08 = \frac{44693}{1822969} = 0,025;$$

$$K_{\text{виб}} 09 = \frac{48417}{1957957} = 0,025;$$

$$K_{\text{виб}} 10 = \frac{1957957}{2118701} = 0,029. \quad (3)$$

Коефіцієнт вибуття основних засобів у 2008–2009 рр. був незмінний і становив 0,025, та збільшився у 2010 р. до 0,029, тобто зростає на 0,004, або на 16%. Загалом стан основних засобів на підприємстві є задовільним.

Розглянемо детальніше склад, динаміку та структуру оборотних коштів підприємства.

Однією з основних складових оборотного капіталу є запаси, які, у свою чергу, включають: сировину і матеріали, куповані напівфабрикати і комплектуючі вироби, паливо, тару, будівельні матеріали, запасні частини, матеріали сільськогосподарського призначення, малоцінні і швидкозношувані предмети, незавершене виробництво, готову продукцію, товари тощо.

Основні завдання аналізу виробничих запасів полягають у: оцінюванні загальної суми запасів і їх динаміки; визначенні питомої ваги запасів в обсязі оборотних коштів; визначенні структури запасів за основними групами; визначенні ефективності їх використання. Розглянемо склад і динаміку запасів підприємства. Початкові дані для аналізу містяться в примітках до фінансової звітності підприємства і наведені в табл. 2.

Загальна величина запасів зростає, у 2009 р. обсяг збільшився на 62 885 тис. грн, у 2010 р. – на 658 282 тис. грн, проте темпи зростання в 2009 р. менші. При цьому у 2009 р. збільшення відбулося головним чином за рахунок сировини і матеріалів, що зросло на 115 358 тис. грн. Зменшилися в обсязі куповані напівфабрикати і комплектуючі вироби – на 11 911 тис. грн, паливо – на 12 930 тис. грн, незавершене виробництво – на 51 649 тис. грн.

Таблиця 2

Аналіз складу і динаміки запасів ВАТ “Мотор Січ” за 2008–2010 рр.

Показник	2008 р.	2009 р.	Відхилення 2009/2008 рр.	2010 р.	Відхилення 2010/2009 рр.
	тис. грн	тис. грн		тис. грн	
Сировина і матеріали	88 837	204 195	115 358	290 952	86 757
Куповані напівфабрикати і комплектуючі вироби	92 737	80 826	-11 911	155 826	75 000
Паливо	23 685	10 755	-12 930	10 749	-6
Тара і тарні матеріали	1783	6065	4282	7557	1492
Будівельні матеріали	1260	1780	520	1969	189
Запасні частини	37 616	44 898	7282	61 354	16 456
Матеріали сільськогосподарського призначення	57	71	14	94	23
Тварини на вирощуванні та відгодівлі	293	115	-178	122	7
МШП	13 185	16 939	3754	23 988	7049
Незавершене виробництво	1 170 414	1 118 765	-51 649	1 549 420	430 655
Готова продукція	88 816	96 522	77 061	135 758	39 236
Товари	3661	4298	637	5542	-756
Усього	1 522 344	1 585 229	62 885	2 243 511	658 282

У 2010 р. вартість запасів збільшилася на 658 282 тис. грн переважно за рахунок збільшення незавершеного виробництва на 430 655 тис. грн, сировини і матеріалів – на 86 757 тис. грн, купованих напівфабрикатів і

комплектуючих виробів – на 75 000 тис. грн, готової продукції – на 39 236 тис. грн. Розглянемо та проведемо аналіз структури запасів підприємства (табл. 3).

Таблиця 3

Аналіз складу і структури запасів ВАТ “Мотор Січ” за 2008–2010 рр.

Показник	2008 р.		2009 р.		2010 р.	
	тис. грн	пит. вага, %	тис. грн	пит. вага, %	тис. грн	пит. вага, %
Сировина і матеріали	88 837	5,8	204 195	12,9	290 952	13
Куповані напівфабрикати і комплектуючі вироби	92 737	6,1	80 826	5,1	155 826	6,9
Паливо	23 685	1,6	10 755	0,7	10 749	0,5
Тара	1783	0,1	6065	0,4	7557	0,3
Будівельні матеріали	1260	0,1	1780	0,1	1969	0,1
Запасні частини	37 616	2,5	44 898	2,8	61 354	2,7
Матеріали сільськогосподарського призначення	57		71		94	
Тварини на вирощуванні та відгодівлі	293		115		122	
МШП	13 185	0,9	16 939	1,1	23 988	1,1
Незавершене виробництво	1 170 414	76,9	1 118 765	70,6	1 549 420	69,1
Готова продукція	88 816	5,8	96 522	6,1	135 758	6,1
Товари	3661	0,2	4298	0,2	5542	0,2
Усього	1 522 344	100	62 885	100,0	2 243 511	100,0

Протягом аналізованого періоду основну частку запасів займало незавершене будівництво, що становило у 2008 р. 76,9%, у 2009 р. – 70,6% та у 2010 р. – 69,1%. На 2008 р. питома вага сировини і матеріалів становила 5,8% та збільшилася у 2009 р. до 12,9%, у 2010 р. – до 13%. Частка купованих напівфабрикатів та комплектуючих виробів, готової продукції незначно коливалася і становила у 2008, 2009 та 2010 р. 6,1, 5,1, 6,97, 5,8, 6,1, 6,1%, відповідно.

Протягом усього періоду частка тари, будівельних матеріалів, товарів була незначною. Незначне зменшення питомої ваги було за статтями “паливо” – на 1,1% та “запасні частини” – на 0,2%. За статтею “товари” змін не відбулося.

Основним напрямом оцінювання дебіторської заборгованості є визначення структури і динаміки зміни кожної статті дебітор-

ської заборгованості підприємства та вивчення за термінами її погашення. Оскільки динаміку досліджено раніше, розглянемо дебіторську заборгованість за термінами її погашення (табл. 4).

У 2009, 2010 р. основна частка дебіторської заборгованості за товарами, роботами та послугами (по 74,4%) припадає на період непогашення до 3 місяців. Поточна дебіторська заборгованість, яка становить у 2009 р. 41 323 тис. грн (18%), у 2010 р. зменшилася до 15 617 тис. грн (4,4%), припадає на період непогашення до 1 місяця. Основна частка у 2009 р. (64,5%) іншої поточної дебіторської заборгованості також припадає на період непогашення до 3 місяців, у 2010 р. частка зменшилася до 37%. У 2009 р. списано безнадійної заборгованості на суму 8419 тис. грн, у 2010 р. – 6863 тис. грн.

Дебіторська заборгованість за 2008–2010 рр.

Показник	2008 р.	У т. ч. за термінами погашення		
	тис. грн	до 12 міс.	від 12 до 18 міс.	від 18 до 36 міс.
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	228 727	170 179	7930	8995
Інша поточна дебіторська заборгованість	77 097	49 732	7932	1518
Списано у поточному році безнадійної дебіторської заборгованості	8419			8419
	2009 р.	До 3 міс.	Від 12 до 18 міс.	Від 18 до 36 міс.
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	228 727	170 179	7930	8995
Інша поточна дебіторська заборгованість	77 097	49 732	7932	1518
Списано у поточному році безнадійної дебіторської заборгованості				8419
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	2010 р.	До 3 міс.	Від 12 до 18 міс.	Від 18 до 36 міс.
	352 711	314 230	17 741	5123
Інша поточна дебіторська заборгованість	92 596	34 269	12 047	32 660
Списано у поточному році безнадійної дебіторської заборгованості				6863

Розмір залишку грошових активів, яким оперує підприємство в процесі господарської діяльності, визначає рівень його абсолютної платоспроможності (готовність підприємства негайно розрахуватися за всіма своїми невідкладними фінансовими зобов'язаннями), впливає на розмір капіталу, інвестованого в оборотні активи, а також певною мірою характеризує його інвестиційні можливості (інвестиційний потенціал здійснення підприємством короткострокових фінансових інвестицій).

Формування підприємством грошових резервів зумовлене рядом причин, які покладені в основу відповідної класифікації залишків його грошових активів.

Операційний (або трансакційний) залишок грошових активів формується з метою забезпечення поточних платежів, пов'язаних з операційною діяльністю підприємства: із закупівлі сировини, матеріалів і напівфабрикатів; оплати праці; сплати податків; оплати послуг сторонніх організацій тощо. Цей вид залишку грошових коштів є основним у складі сукупних грошових активів підприємства. Залишків грошових коштів

на розрахунковому банківському рахунку підприємства повинно вистачити для проведення чергових грошових виплат, зумовлених поточною діяльністю компанії. Якщо підприємство готується до чергової великої виплати грошей, воно поступово нагромаджує гроші на своєму розрахунковому рахунку і здійснює цю виплату до призначеного терміну, забезпечуючи тим самим свою поточну платоспроможність. Тримати постійно велику суму грошей на розрахунковому рахунку представляється безрозсудним.

Страховий (або резервний) залишок грошових активів формується для страхування ризику невчасного надходження грошових коштів від операційної діяльності у зв'язку з погіршенням кон'юнктури на ринку готової продукції, уповільненням платіжного обороту і з інших причин. Необхідність формування цього виду залишку зумовлена вимогами підтримки постійної платоспроможності підприємства.

Розглянемо динаміку загального обсягу грошових коштів і їх еквівалентів, а також структури грошових коштів підприємства (табл. 5).

Таблиця 5

Аналіз складу і динаміки грошових коштів підприємства ВАТ "Мотор Січ" за 2008–2010 рр.

Показник	2008 р.	2009 р.	Відхилення	2010 р.	Відхилення
	тис. грн	тис. грн	%	тис. грн	%
Каса	321	186	-135	179	-7
Поточний рахунок у банках	33 533	146 834	113 301	403 350	256 516
Інші рахунки в банках (акредитиви, чекові книжки)	15 093	25 369	10 276	30 683	5314
Грошові кошти в дорозі	0	1	1	0	-1
Еквіваленти грошових коштів	0	15 000	15 000	8987	-6013
Усього	48 947	187 390	138 443	443 199	255 809

З даних табл. 5 видно, що сума грошових коштів зросла у 2009 р. на 138 443 тис. грн, у 2010 р. – на 255 809 тис. грн. Зростання грошових коштів переважно відбувається за рахунок поточних рахунків у банку, зростання яких становить у 2009 р. 146 834 тис. грн, у 2010 р. – 403 350 тис. грн, інших рахунків у

банках – на 10 276 тис. грн та 5314 тис. грн, відповідно.

Залишки у касі зменшилися на 142 тис. грн. Сума еквівалентів грошових коштів зросла у 2009 р. на 15 000 тис. грн, однак у 2010 р. відбулося зменшення на 6013 тис. грн.

Розглянемо структуру грошових коштів підприємства (табл. 6).

**Аналіз складу і структури грошових коштів
підприємства ВАТ "Мотор Січ" за 2008–2010 рр.**

Показник	2008 р.		2009 р.		2010 р.	
	тис. грн	пит. вага, %	тис. грн	пит. вага, %	тис. грн	пит. вага, %
Каса	321	0,7	186	0,1	179	
Поточний рахунок у банках	33 533	68,5	146 834	78,4	403 350	91
Інші рахунки в банках (акредитиви, чекові книжки)	15 093	30,8	25 369	13,5	30 683	6,9
Грошові кошти в дорозі	0	0	1		0	
Еквіваленти грошових коштів	0	0	15 000	8	8987	2,1
Усього	48 947	100	187 390	100,0	443 199	100

За досліджуваний період основна частка грошових коштів підприємства припадає на поточні рахунки в банку та інші рахунки в банках (акредитиви, чекові книжки), які становили: у 2008 р. – 68,5 та 30,8%, у 2009 р. – 78,4 та 13,5% та у 2010 р. – 91 та 6,9%. Слід зазначити, що найбільш ліквідна частина активів – грошові кошти – становлять незначну частку вартості як майна, так і оборотних активів. Розглянемо структуру активів підприємства за рівнем ліквідності. Аналіз ліквідності балансу здійснюється шляхом порівняння коштів по активу, групованих за рівнем їхньої ліквідності і розміщених у порядку зменшення ліквідності, із зобов'язаннями по пасиву, згрупованими за термінами їхнього погашення і розміщеними в порядку збільшення термінів. Згрупуємо активи підприємства за рівнем ліквідності:

$$A1 = \text{ряд 220 ф. 1} + \text{ряд 230 ф. 1} + \text{ряд 240 ф. 1.}$$

$$A2 = \text{ряд 130 ф. 1} + \text{ряд 140 ф. 1} + \text{ряд 150 ф. 1} + \text{ряд 160 ф. 1} + \text{ряд 170 ф. 1} + \text{ряд 180 ф. 1} + \text{ряд 190 ф. 1} + \text{ряд 200 ф. 1} + \text{ряд 210 ф. 1.}$$

$$A3 = \text{ряд 100 ф. 1} + \text{ряд 110 ф. 1} + \text{ряд 120 ф. 1} + \text{ряд 250 ф. 1} + \text{ряд 270 ф. 1.}$$

$$A4 = \text{ряд 080 ф. 1.}$$

$$P1 = \text{ряд 530 ф. 1.}$$

$$P2 = \text{ряд 620 ф. 1} - \text{ряд 530 ф. 1} - \text{ряд 430 ф. 1.}$$

$$P3 = \text{ряд 480 ф. 1} + \text{ряд 430 ф. 1} + \text{ряд 630 ф. 1.}$$

$$P4 = \text{ряд 380 ф. 1.}$$

На початок 2008 р.:

$$A1 = 103266 + 33494 + 50322 = 187082.$$

$$A2 = 97325 + 3369 + 0 + 116217 + 24886 + 206326 + 0 + 1681 + 39918 = 489722.$$

$$A3 = 256513 + 220 + 792347 + 30153 + 1367 = 1080600.$$

$$A4 = 1167575.$$

На кінець 2008 р.:

$$A1 = 113964 + 11522 + 37425 = 162911.$$

$$A2 = 888\ 16 + 43661 + 0 + 194848 + 49686 + 231077 + 0 + 2818 + 77097 = 688003.$$

$$A3 = 259160 + 293 + 1170414 + 55640 + 2148 = 1487655.$$

$$A4 = 1240674.$$

На початок 2008 р.:

$$P1 = 107391.$$

$$P2 = 1018220 - 107391 - 3844 = 906985.$$

$$P3 = 102912 + 3844 + 931 = 107687.$$

$$P4 = 1799072.$$

На кінець 2008 р.:

$$P1 = 146802.$$

$$P2 = 1604104 - 146802 - 4692 = 1452610.$$

$$P3 = 125766 + 4692 + 119 = 130577.$$

$$P4 = 1804562.$$

Розрахунки для групування активів і пасивів у 2009, 2010 р. аналогічні розрахункам за 2008 р. Для характеристики ліквідності підприємства наведемо розрахунок груп активів і пасивів (табл. 7–9).

Аналіз ліквідності балансу у 2008 р.

Актив	На початок 2008 р.	На кінець 2008 р.	Пасив	На початок 2008 р.	На кінець 2008 р.	Платіжний надлишок (+) або нестача (-)	
						7 = 2 – 5	8 = 3 – 6
1	2	3	4	5	6	7 = 2 – 5	8 = 3 – 6
1. Найбільш ліквідні активи (А1)	187 082	162 911	1. Найбільш термінові зобов'язання (П1)	107 391	146 802	-34 063	160 837
2. Активи, що швидко реалізуються (А2)	489 722	688 003	2. Короткострокові пасиви (П2)	906 985	1 452 610	915 917	925 587
3. Активи, що повільно реалізуються (А3)	1 076 756	1 442 963	3. Довгострокові пасиви (П3)	107 687	130 577	-496 825	-1 337 103
4. Активи, що важко реалізуються (А4)	1 167 575	1 240 674	4. Постійні пасиви (П4)	1 799 072	1 804 562	-385 029	250 679
БАЛАНС	2 921 135	3 534 551	БАЛАНС	2 921 135	3 534 551		

Таблиця 8

Аналіз ліквідності балансу у 2009 р.

Актив	На початок 2008 р.	На кінець 2008 р.	Пасив	На початок 2008 р.	На кінець 2008 р.	Платіжний надлишок (+) або нестача (-)	
						7 = 2 – 5	8 = 3 – 6
1	2	3	4	5	6	7 = 2 – 5	8 = 3 – 6
1. Найбільш ліквідні активи (А1)	162 911	292 360	1. Найбільш термінові зобов'язання (П1)	146 802	86 701	160 837	113 756
2. Активи, що швидко реалізуються (А2)	656 782	947 002	2. Короткострокові пасиви (П2)	1 452 610	1 328 528	925 587	1 017 706
3. Активи, що повільно реалізуються (А3)	1 474 046	1 566 504	3. Довгострокові пасиви (П3)	130 577	242 408	-1 337 103	-1 418 714
4. Активи, що важко реалізуються (А4)	1 238 883	1 398 028	4. Постійні пасиви (П4)	1 802 633	2 546 257	250 679	287 252
БАЛАНС	3 532 622	4 203 894	БАЛАНС	3 532 622	4 203 894	0	0

Таблиця 9

Аналіз ліквідності балансу у 2010 р.

Актив	На початок 2008 р.	На кінець 2008 р.	Пасив	На початок 2008 р.	На кінець 2008 р.	Платіжний надлишок (+) або нестача (-)	
						7 = 2 – 5	8 = 3 – 6
1	2	3	4	5	6	7 = 2 – 5	8 = 3 – 6
1. Найбільш ліквідні активи (А1)	292 360	512 230	1. Найбільш термінові зобов'язання (П1)	86 701	65 998	113 756	-77 492
2. Активи, що швидко реалізуються (А2)	949 665	1 522 143	2. Короткострокові пасиви (П2)	1 357 159	2 007 938	1 289 890	933 123
3. Активи, що повільно реалізуються (А3)	1 566 959	2 215 628	3. Довгострокові пасиви (П3)	213 148	273 026	-1 418 714	-1 066 690
4. Активи, що важко реалізуються (А4)	1 407 698	1 896 693	4. Постійні пасиви (П4)	2 559 674	3 799 732	287 252	211 059
БАЛАНС	4 216 682	6 146 694	БАЛАНС	4 216 682	6 146 694		

Для визначення ліквідності балансу необхідно порівняти підсумки груп за активом і пасивом. Баланс вважається абсолютно ліквідним, якщо:

$$A1 \geq P1; A2 \geq P2; A3 \geq P3; A4 \geq P4.$$

Результати розрахунків по підприємству ВАТ "Мотор Січ" свідчать, що:

- на початок 2008 р. $A1 \geq P1$; $A < P2$; $A3 > P3$; $A4 < P4$;
- на кінець 2008 р. $A1 > P1$; $A < P2$; $A3 > P3$; $A4 < P4$;

- на кінець 2009 р. $A1 > P1$; $A < P2$;
 $A3 > P3$; $A4 < P4$;
- на кінець 2010 р. $A1 > P1$; $A < P2$;
 $A3 > P3$; $A4 < P4$.

Динаміку та структуру активів за рівнем ліквідності ВАТ “Мотор Січ” подано у табл. 10.

Таблиця 10

Динаміка та структура активів за рівнем ліквідності ВАТ “Мотор Січ”

Показник	2008 р., тис. грн	Питома вага, %	2009 р., тис. грн	Питома вага, %	Зміни, тис. грн	2010 р., тис. грн	Питома вага, %	Зміни тис. грн
Найбільш ліквідні	187 082	6,4	292 360	7	105 278	512 230	8,3	219 870
Швидко реалізовані активи	489 722	16,8	947 002	22,5	457 280	1 522 143	24,8	575 141
Повільно реалізовані активи	1 076 756	36,8	1 566 504	37,3	489 748	2 215 628	36	649 124
Важко реалізовані активи	1 167 575	40	1 398 028	33,2	230 453	1 896 693	30,9	498 665
Валюта балансу	2 921 135	100	4 203 894	100	1 282 759	6 146 694	100	1 942 800

З даних табл. 10 видно, що на період 2008, 2009, 2010 р. повільно реалізовані кошти становили 36,8, 37,3, 36%, важко реалізовані кошти – 40, 33,2, 30,9%, відповідно, тому ліквідність підприємства була невисокою.

Проте спостерігається позитивна динаміка зменшення важко реалізованих активів та зростання швидко реалізованих, за період 2008, 2009, 2010 р. питома вага важко реалізованих знизилась на 9,1%, проте їх вартість збільшилася на 729 118 тис. грн, але й активи збільшилися на 3 225 559 тис. грн, а питома вага швидко реалізованих активів підвищилась на 8%, обсяг їх зріс на 1 032 421 тис. грн, тобто у 2010 р. активи зросли переважно за рахунок швидко реалізованих коштів.

Це підтверджує, що підприємство намагається підвищити рівень фінансової стійкості. Найбільш ліквідні кошти збільшилися у 2009 р. на 105 278 тис. грн, у 2010 р. на 219 870 тис. грн. Їх питома вага має тенденцію до збільшення, так, за період 2008–2010 рр. їх питома вага збільшилася на 1,9%.

Таким чином, проаналізувавши матеріал табл. 10, можна дійти висновку, що підприємство має достатньо найбільш ліквідних активів, кількість швидко реалізованих активів збільшилася протягом аналізованого періоду. Тобто підприємству достатньо коштів для покриття термінових зобов'язань, наслідком чого є невелика кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги. На кінець аналізованого періоду зменшилася нестача активів, що повільно реалізуються, для покриття довгострокових зобов'язань. Сума короткострокових зобов'язань збільшилася, також збільшилася сума активів, що швидко реалізуються. На підставі наведених розрахунків баланс аналізованого підприємства не вважається абсолютно ліквідним за станом на всі дати.

IV. Висновки

1. Установлено, що оборотні активи постійно знаходяться в обороті і є джерелом авансованого фінансування витрат підприємства на виробництво і реалізацію продукції з моменту утворення виробничих запасів до часу надходження виручки від реалізації готової продукції. Отже, грошове забезпечення безперервності процесу виробництва і є першою функцією оборотних активів – виробничою. Друга їх функція – платіжно-розрахункова, завдяки якій справляють вплив на сферу обігу, стан рахунків та на рух грошових потоків на підприємстві.

2. Визначено, що потреба в оборотному капіталі для сфери виробництва і сфери обігу неоднакова для різних видів господарської діяльності й навіть для окремих підприємств однієї галузі. Ця потреба визначається речовинним складом і швидкістю обігу оборотних коштів, обсягом виробництва, технологією й організацією виробництва, порядком реалізації продукції і закупівлі сировини, матеріалів та іншими чинниками.

3. Встановлено, що підприємство має досить непогані показники фінансово-господарської діяльності і тенденцію до зростання й розширення. Виявлено погіршення стану у 2008 р., проте вже у 2009–2010 рр. стан підприємства покращився, що позитивно вплинуло на коефіцієнти фінансової стійкості та платоспроможності. ВАТ “Мотор Січ” є платоспроможним, урахувавши показники ліквідності, які знаходяться у межах нормативу. Розраховані нами показники фінансової стійкості вказують на непоганий фінансовий стан підприємства, проте є деякі недоліки. Значення коефіцієнтів фінансової стійкості має позитивну динаміку і знаходиться в межах нормативу на кінець 2010 р. На підприємстві наявні розширення виробництва та висока ділова активність, що підтверджує динаміку показників оборотності виробничих запасів, які протягом досліджуваного періоду зменшилися.

Список використаної літератури

1. Бланк І.А. Управление активами и капиталом предприятия / И.А. Бланк. – К. : Ника-Центр, 2003. – 448 с.
2. Бланк І.А. Управление активами / И.А. Бланк. – К. : Ника-Центр, 2002. – 720 с.

3. Кравчук Н. Організація оборотних коштів промисловості на сучасному етапі / Н. Кравчук // Вісник Тернопільської академії народного господарства. – 2004. – № 4. – С. 62–69.

4. Семенов Г.А. Економічний механізм формування та використання оборотного капіталу підприємств : монографія / Г.А. Семенов, А.В. Бугай, О.О. Єропутова. – Запоріжжя : КПУ, 2009. – 275 с.

Стаття надійшла до редакції 15.05.2012 р.

Король С.А. Анализ состояния, динамики и структуры производственных фондов предприятия

В статье проведен анализ состояния, динамики и структуры производственных фондов ОАО "Мотор Сич". Выявлено, как изменились элементы оборотных средств за 2008–2010 гг., а также коэффициенты обновления и выбытия основных фондов. Установлено, что предприятие имеет довольно неплохие показатели финансово-хозяйственной деятельности и тенденцию к росту и расширению.

Ключевые слова: анализ, динамика, структура, оборотные средства, основные фонды, матричная модель.

Korol S. Analysis of a condition, dynamics and structure of business assets of the enterprise

The carried-out analysis, loudspeakers and structures of business assets of Motor Sich. It is revealed, as elements of current assets for 2008-2010, and also factors of updating and leaving of fixed assets changed. It is established that the enterprise has quite quite good indicators of financial and economic activity, and tends to growth and a razshireniye.

Key words: analysis, dynamics, structure, current assets, fixed assets, matrix model.